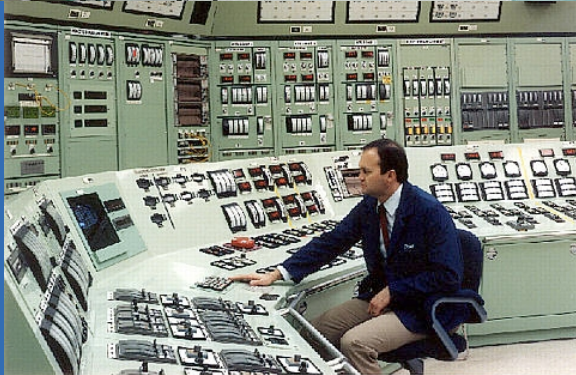
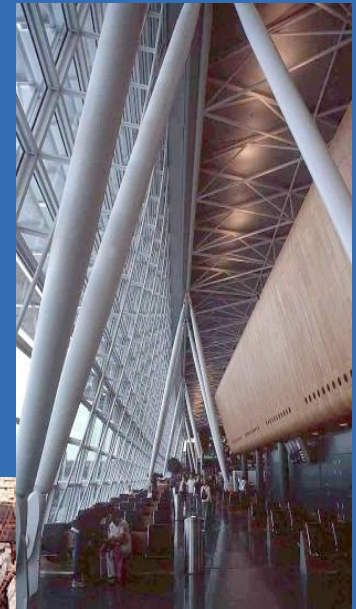

III. Lakitelki Tűzvédelmi Szakmai Napok

**MMK éves kötelező szakmai
továbbképzés**

Lakitelek, 2014. szeptember 10-11.

TŰZJELZÉS EXTRÉM KÖRNYEZETBEN

Extrémnek tekinthető területek

- ▶ **A legkorábbi jelzés a szolgáltatás folyamatosságának biztosítására**
- ▶ **A biztonságos kiürítéshez szükséges extra idő biztosítása**
- ▶ **A felesleges oltás elkerülése**
- ▶ **Füstérzékelési szempontból kihívást jelentő területek**
  - **légssebesség**
  - **magasság**
- ▶ **A pontszerű füstérzékelés nehézségekbe ütközik**
  - **rejtett szerelés esztétikai vagy egyéb okokból**
  - **korlátozott szerelési vagy karbantartási hozzáférés**

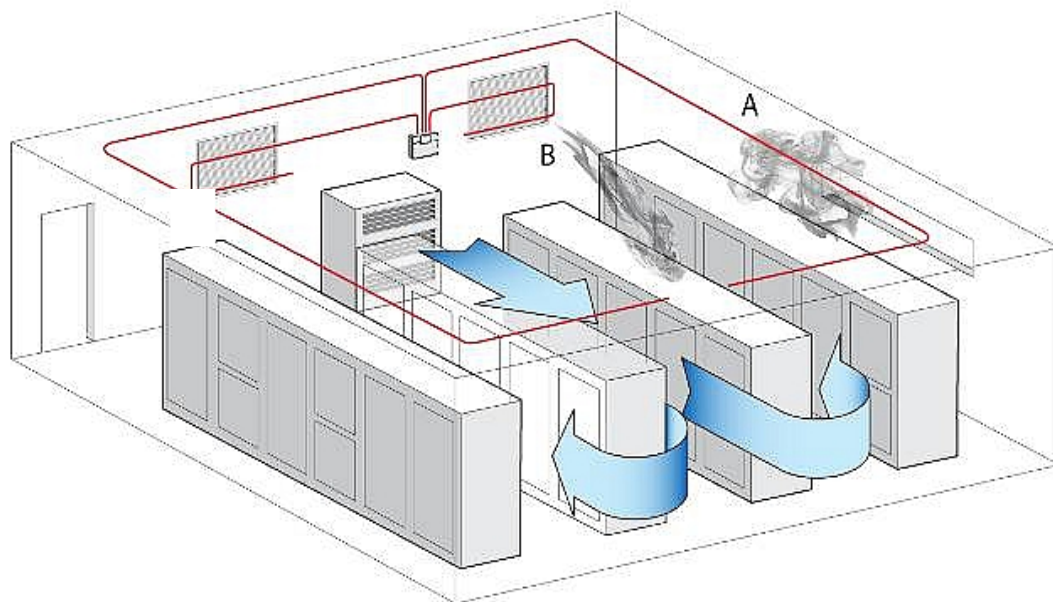

Erősen szellőztetett helyiségek védelme

♦ OTSZ: Automatikus érzékelők elhelyezése 184.§

(2) „Ha a helyiség szellőztetése meghaladja a tízszeres légcserét (óránként), akkor a 10. melléklet 2. táblázatában megadottakhoz képest az érzékelők által védhető terület nagyságát, a 10. melléklet 2. táblázat szerinti korrekciós tényezővel csökkentett, valamint a várható füstáramlás irányában kell az érzékelőket elhelyezni.”

(4) „Mennyezeti befúvás esetén az érzékelőket a befúvó nyílástól legalább 1m távolságra szabad csak elhelyezni, oldalsó befúvás esetén pedig legalább 1,5 m távolságra. Érzékelő a befújt levegő áramlási irányába nem lehet. Tervezésnél fokozottan kell ügyelni a nagyobb légsebességű helyiségek áramlástani viszonyaira (1 m/s felett).”

Védendő terület

Óránkénti légcserre	Korrekciós tényező	Alapterület < 80 m ²		Alapterület > 80 m ²		NFPA 72	
		Védett terület/érz. (m ²)		Védett terület/érz. (m ²)		légcserre	Lefedés (m ²)
<10	1,0	80	(r=6,3m D _h =6,6m)	60	(r=5,8)	7,5	84
10-20	0,9	72	(r=6m)	54	(r=5,2)	8,6	81
20-30	0,8	64	(r=5,6m)	48	(r=4,9)	10	70
30-40	0,7	56	(r=5,3m)	42	(r=4,6)	12	58
40-50	0,6	48	(r=4,9m)	36	(r=4,2)	15	46
50-75	0,5	40	(r=4,5m D _h =4,7m)	30	(r=3,9)	20	35
75-100	0,4	32	(r=4m)	24	(r=3,5)	30	23
>100	0,3	24	(r=3,5m)	18	(r=3)	60	12

Külföldi források, kapcsolódó útmutatók

- **BS 6266:2011:** **Útmutató az elektronikus berendezések tűzvédelméhez**
- **NFPA 75: 2009:** **IT berendezések tűzvédelmi szabványa**
- **NFPA 76:2005:** **Távközlési létesítmények tűzvédelmi szabványa**

- **EN54-20:2006:** **Az aspirációs rendszerek vizsgálati szabványa**
- **EN54-7:2001:** Pontszerű füstérzékelők vizsgálati szabványa
- **BS 5839-1:2008:** Útmutató a tűzjelző berendezések létesítéséhez (angol OTSZ)
- **VdS 0833-2:2009:** Útmutató a tűzjelző berendezések létesítéséhez
- **NFPA 72:** Amerikai tűzvédelmi szabvány
- **EN54-2:2002:** Tűzjelző központok vizsgálati szabványa
- **EN54-4:2010:** Tápegységek vizsgálati szabványa

- **FIA Code of Practice for ASD:2012:**
Gyakorlati útmutató az aspirációs rendszerek alkalmazásához, tervezéséhez, üzembe helyezéséhez és karbantartásához

FIA: Fire Industry Association

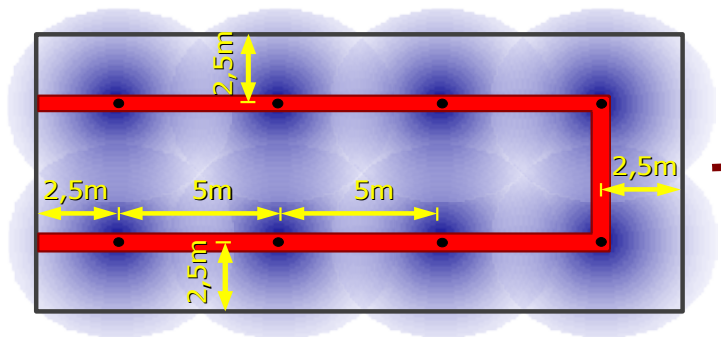
(volt BFPSA: British Fire Protection & Safety Association)

Nagy légcseréjű terek: BS 6266

Mennyezeti (másodlagos) védelem

A kiindulási értéként meghatározott **25m²/észlelési pont** védendő területet

- (a) **csökkenteni kell** 5m²-rel, ha a védendő tér legalább 25%-án a légsebesség 1m/sec és 4m/sec közötti
- (b) **csökkenteni kell** 10m²-rel, ha a védendő tér legalább 25%-án a légsebesség 4m/sec fölötti
- (c) **növelni lehet** 10m²-rel, ha a szellőztető rendszer elszívási pontjainál nagyérzékenységű füstérzékelést alkalmazunk és ennek jelzésére a szellőztetést leállítjuk
- (d) **növelni lehet** 5m²-rel, ha az uralkodó füstterjedési irányra merőlegesen aszimmetrikusan helyezzük el a mintavételi pontokat
- (e) **növelni lehet** 5m²-rel, ha az alkalmazott füstérzékelés növelt érzékenységű (legalább „B” aspirációs érzékenységi osztályú)
- (f) **növelni lehet** 5m²-rel, ha az alkalmazott füstérzékelés integráló jellegű (vonali, aspirációs)
- (g) **csökkenteni kell** 5m²-rel, ha kettős függést alkalmazunk

Pontszerű védelem:

25-10(b)=**15m²/észlelési pont** (r=2,73m)

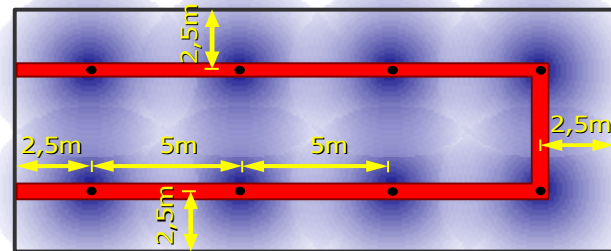
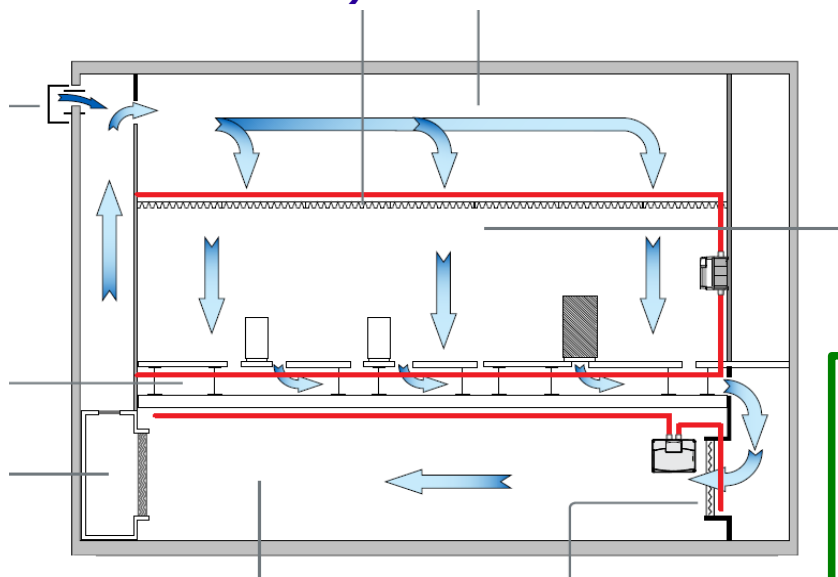
Növelt érzékenységű aspirációs védelem:

25-10(b)+5(e)+5(f) = **25m²/észlelési pont** (r=3,5m)

Nagy légcseréjű terek: BS 6266

1,5m-nél alacsonyabb belmagasságú álpadló ill. álmennyezeti terekben a védendő területet

- **csökkenteni kell** 5m^2 -rel, ha ezen terek szellőztetettek, vagy részei a szellőztető rendszernek
- **növelni lehet** 5m^2 -rel, ha nincs mesterséges légáramlás és simák a felületek
- **csökkenteni kell** 5m^2 -rel, ha nincs mesterséges légáramlás és ezen terek enyhén (very shallow) bordázottak (pl. a bordák belógása kisebb, mint a belmagasság 5%)
- **csökkenteni kell** 10m^2 -rel, ha nincs mesterséges légáramlás és ezen terek mérsékelten (shallow) bordázottak (pl. a bordák belógása a belmagasság 5% és 10%-a közötti)

Pontszerű védelem:

$$25-10(b)=15-5-5=5\text{m}^2/\text{észlelési pont}$$

Növelt érzékenységű aspirációs védelem:

$$25-10(b)+5(e)+5(f)=25-5-5=15\text{m}^2/\text{észlelési pont}$$

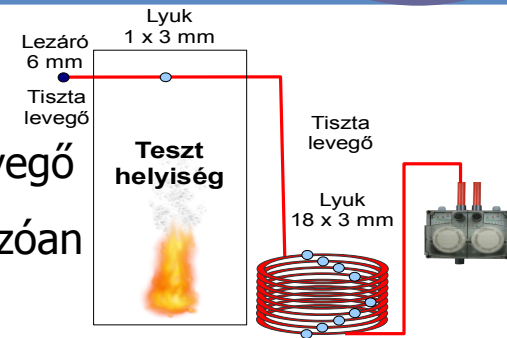
EN54-20: Érzékenységi osztályok

EN54-20

Mérés a legrosszabb helyzet alkalmazásával

- Füst a legtávolabbi mintavevő pontnál – többenél tiszta levegő

- **Osztályozás:** egy mintavevő pont érzékenységére vonatkozóan (*: a TF2 teszt vége állapot koncentrációja)

100 m cső, 18+1 lyuk

EN54-20: C osztály szerinti teszt

Osztály	Leírás	Érzékenység*	Alkalmazási példák
A /VEWFD/	Nagy érzékenység (Very High Sensitivity) /Very Early Warning Fire Detection/	1,14%/m	Nagyon korai füstérzékelés: erősen felhígult füst észlelése, pl. légszűrőkben, légkondicionált területeken
B /EWFD/	Megnövelt érzékenység (Enhanced Sensitivity) /Early Warning Fire Detection/	3,39%/m	Korai füstérzékelés: nagy értékű, sérülékeny berendezésekben vagy azok közelében
C /SFD/	Normál érzékenység (Normal Sensitivity) /Standard Fire Detection/	37%/m	Normál érzékelés: a pontszerű vagy vonali füstérzékelőkkel azonos szintű védelem

Vizsgálat az EN54-7 (pontoszerű füstérzékelő) teszt tüzekkel (C osztálynál), illetve kisebb mennyiségekkel (A és B osztály esetén)

- **TF2** (TF2A, TF2B): Fapirolízis (parázsló bükkfa)
- **TF3** (TF3A, TF3B): Füstölgő pamut
- **TF4** (TF4A, TF4B): Lángoló műanyag
- **TF5** (TF5A, TF5B): Folyadéktűz

Mintavételezési topológia

• Erősen szellőztetett helyiségek védelme

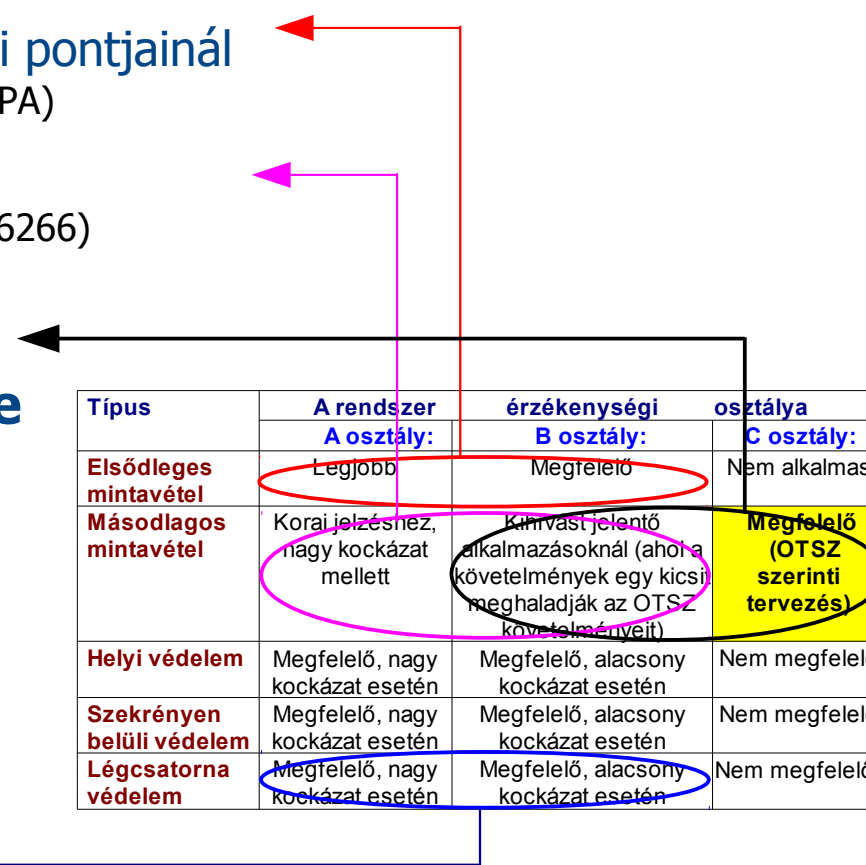
- Elsődlegesen **növelt érzékenységű mintavételezés** a helyiségek elszívási pontjainál (nagy kockázati besorolás esetén: BS6266, NFPA)
- Mintavétel az elsődleges rendszer kiegészítéseként a mennyezeten (BS6266)

• Álló levegőjű vagy komfort szellőzésű helyiségek védelme (mintavétel a mennyezeten)

- OTSZ szerinti tervezés

• Légcsatorna mintavétel

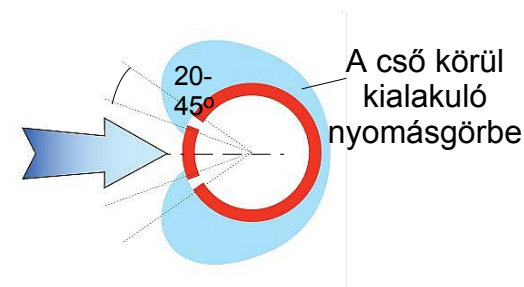
Típus	A rendszer érzékenységi osztálya		C osztály:
	A osztály:	B osztály:	
Elsődleges mintavétel	Legjobb	Megfelelő	Nem alkalmas
Másodlagos mintavétel	Korai jelzéshez, nagy kockázat mellett	Kivásvást jelentő alkalmazásoknál (ahol a követelmények egy kicsit meghaladják az OTSZ követelményeit)	Megfelelő (OTSZ szerinti tervezés)
Helyi védelem	Megfelelő, nagy kockázat esetén	Megfelelő, alacsony kockázat esetén	Nem megfelelő
Szekrényen belüli védelem	Megfelelő, nagy kockázat esetén	Megfelelő, alacsony kockázat esetén	Nem megfelelő
Légcsatorna védelem	Megfelelő, nagy kockázat esetén	Megfelelő, alacsony kockázat esetén	Nem megfelelő*

Tervezés

• Elsődleges mintavevő rendszerek általános elvei

- A szellőzőrácsnál kell elhelyezni a mintavevő pontokat: $0,4 \text{ m}^2$ / mintavevő pont lefedés és minimum 3 mintavevő pont egy rács esetén, egymástól 20-30 cm távolságban
- A légáramlás sebessége a rácsnál legfeljebb 4-6 m/s (14-22 km/h) legyen
- A mintavevő pontokat a légáramlás irányától 20-45°-os szögben kell elhelyezni
- A rács előtt bontható csőszakaszt kell alkalmazni
- A csőhálózat a rács mögött is elhelyezhető, de lehetőleg a levegő szűrők előtt

Ha az elsődleges mintavételi rendszer

Lekapcsolja a szellőzést

A másodlagos rendszer
C osztályú lehet

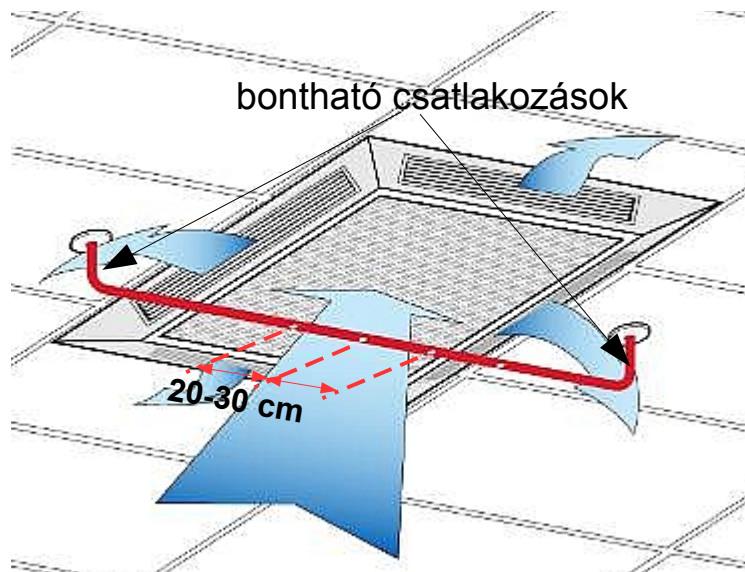
Nem kapcsolja a szellőzést

A másodlagos rendszer
A / B osztályú legyen, csökkentett
lefedéssel

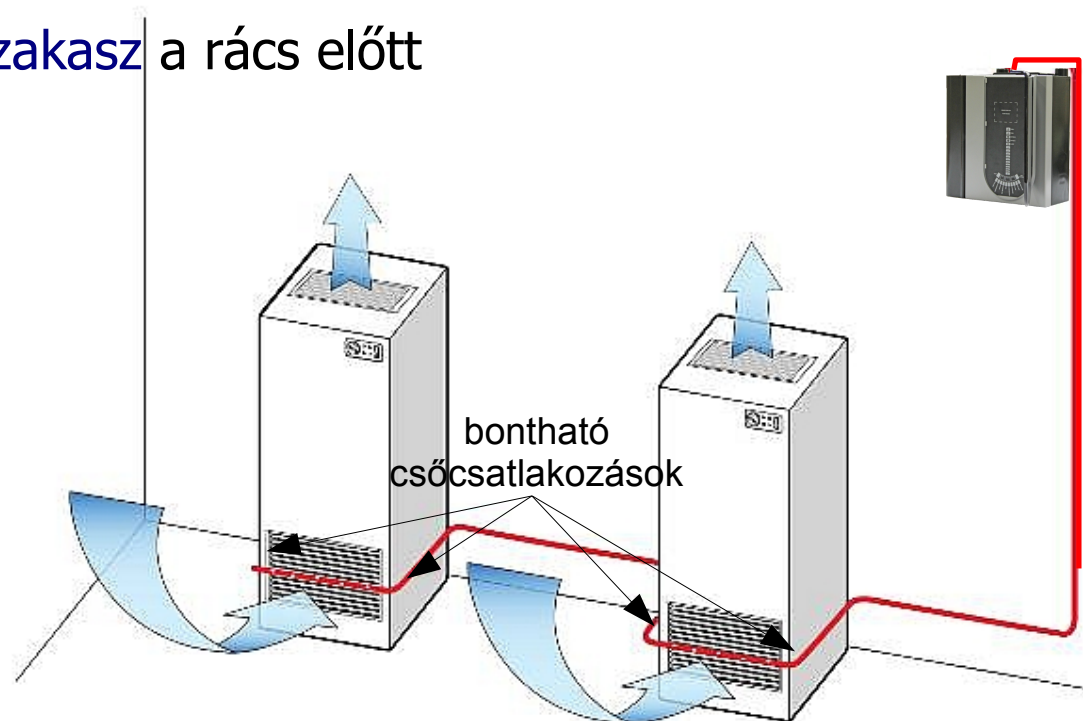
Tervezés

- **Recirkulációs szellőztető egység**
  - ▶ **Bontható szakasz** legyen, hogy az egység szűrője karbantartható maradhasson
  - ▶ Mintavevő pontok **20-30 cm** távolságban, max. **0,4 m²/pont** lefedéssel

Tervezés

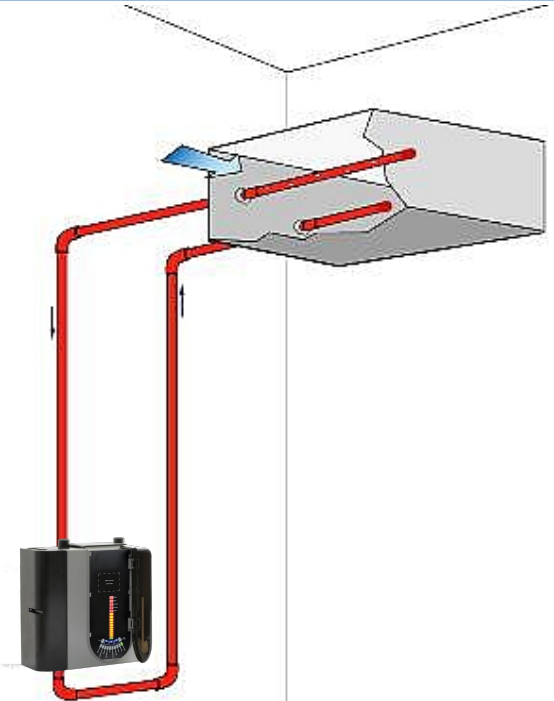
- **Alsó elszívású szellőztető**
  - A csővezeték az álpadló alatt is futhat
  - A csőnek a **rács előtti optimális pozícióját** füstpróbával lehet megállapítani (középen vagy kicsit feljebb)
  - A mintavevő pontok **20-30 cm távolságban, max. 0,4 m²/pont** lefedéssel
  - **Bontható szakasz** a rács előtt

Tervezés

• Légcsatorna mintavétel

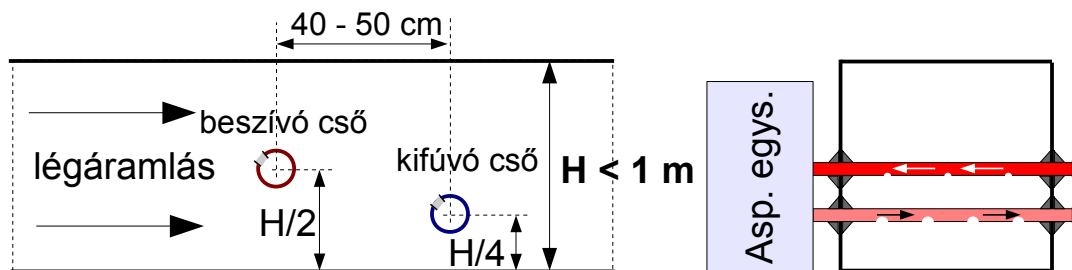
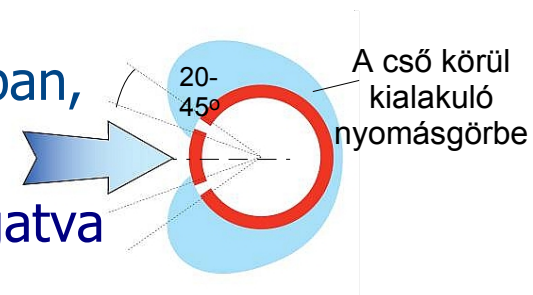
- ◆ A légcsatornák nagy térből szívnak be **erősen felhígult levegőt** (A és B osztály)
- ◆ A cső elhelyezése a legközelebbi beszívási ponttól, kanyartól legalább **3 x csatorna szélességre** legyen
- ◆ Az alkalmazásnak megfelelő cső kell (pl. forró levegő, korrozív gázok esetén)
- ◆ Szükség esetén pára-csapda az aspirációs egység előtt
- ◆ A légáramlás iránya felől: **először a mintavevő cső – majd a visszaáramoltató cső**
- ◆ A csöveket a csatorna falánál **légmentesen kell zárni!**
- ◆ Lehet túllógó csővég (ellenőrzési célból)
- ◆ **1 csatornához – 1 aspirációs egység** (az eltérő nyomásviszonyok miatt)

Tervezés

Keskeny (< 1 m) csatorna

- ▶ Mintavevő cső $H/2$, a kifúvó cső $H/4$ magasságban, egymástól 40-50 cm-re
- ▶ Lyukak a légáramlás irányától $20-45^\circ$ -ban elforgatva
- ▶ Kifúvó cső
  - 4 db 9-10 mm-es furattal, vagy
  - 5-8 cm-es nyitott csőcsonk

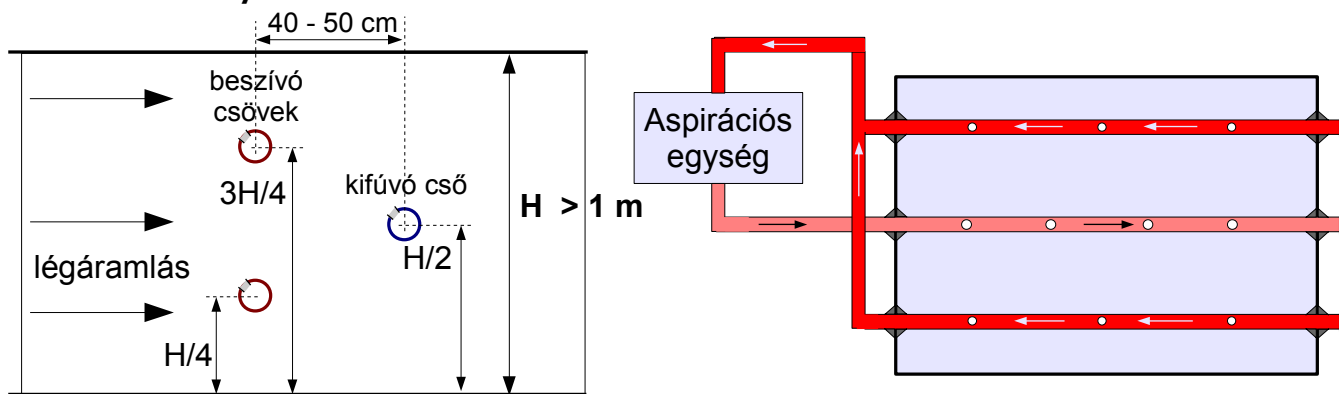

Csatorna szélesség (mm)	Lyukak száma	Lyukak átmérője (mm)
300	2	6,5
500	3	6,5
700	4	4,5
900	5	4,0

Tervezés

Széles (> 1 m) csatorna

- ◆ Mintavevő cső $H/4$ és $3H/4$, a kifúvó cső $H/2$ magasságban, egymástól 40-50 cm-re
- ◆ Lyukak a légáramlás irányától $20-45^\circ$ -ban elforgatva
- ◆ Kifúvó cső
  - 4 db 9-10 mm-es furattal, vagy
  - 5-8 cm-es nyitott csőcsonk

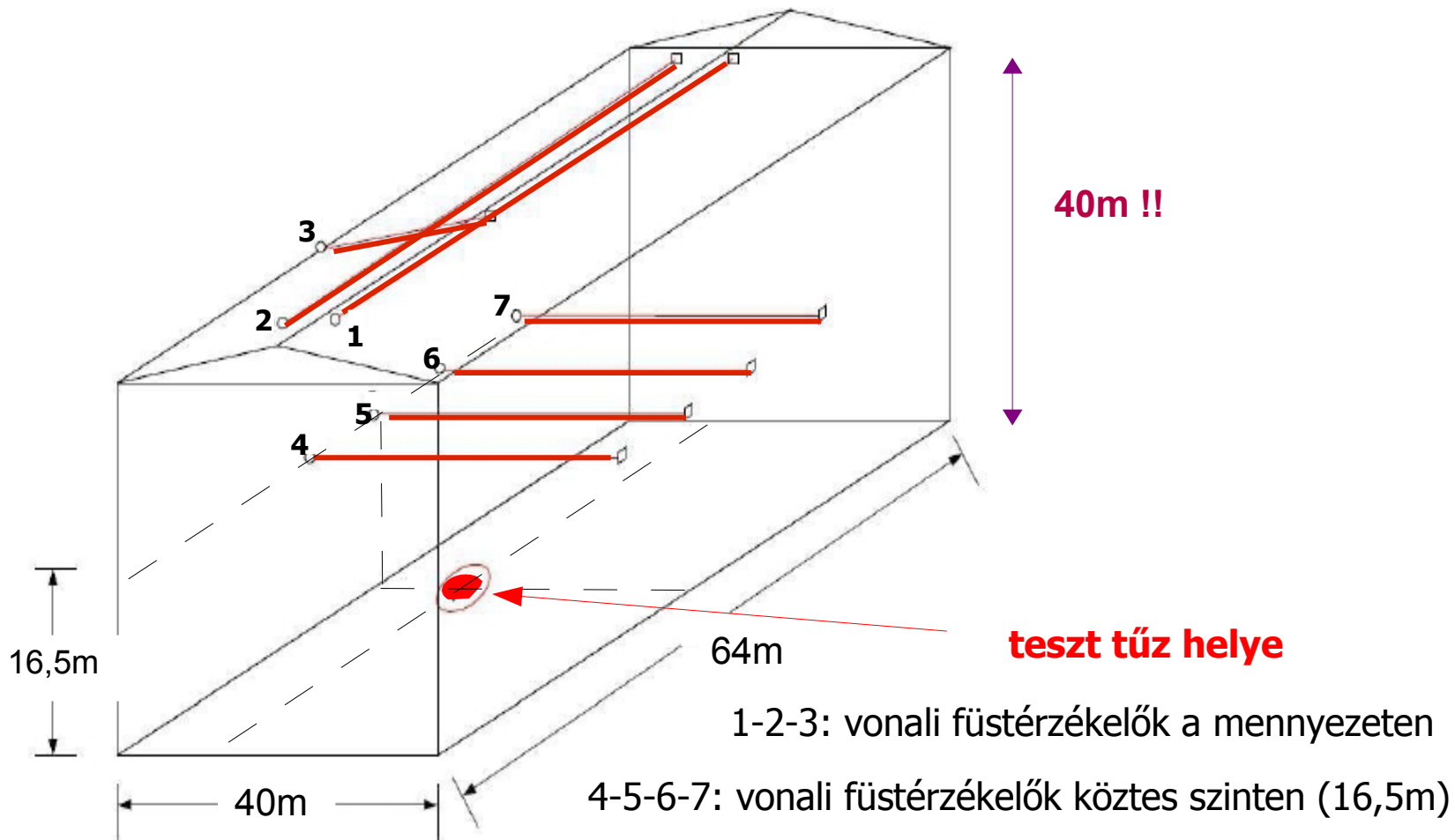
Csatorna szélesség (m)	Lyukak száma	Lyukak átmérője (mm)
1,0	6	3,5
1,5	8	3,0
2,0	10	3,0

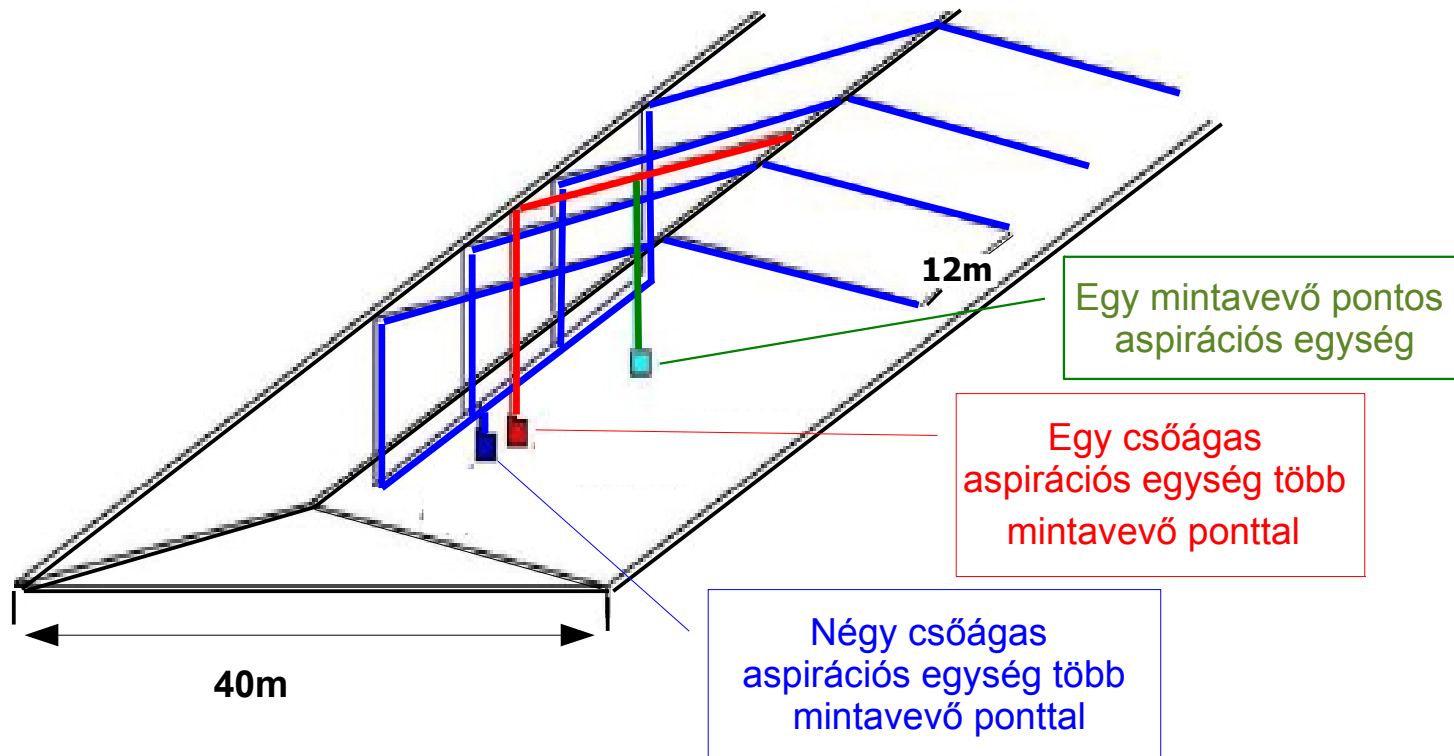
Füstérzékelés nagy belmagasságban

Vonali füstérzékelés és aspirációs füstérzékelés vizsgálata nagy belmagasságban:

FIA: Fact file 45- Smoke Detection in High Spaces using ADS

Aspirációs mennyezeti elrendezés

Az egy csőágas és az egy mintavevő pontos aspirációs egységek a tűzforrás felett vannak

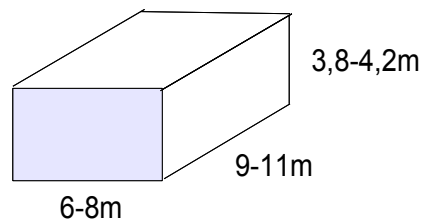
Az alkalmazott teszttűzek

Teszt	Leírás	Részletek	Hő kibocsátás	Időtartam	Füst
1	Fadarabok kis mennyiségben	49 db 4x4x50 cm-es bükkfa darab	~220 kW	~16 perc	Nagyon kevés szürke
2	N-heptán	12 liter, 60x40 cm tálban	~400 kW	~11 perc	Kevés fekete
3	Fadarabok nagy mennyiségben	133 db 4x4x50 cm-es bükkfa darab	~560 kW	~17 perc	Kevés szürke
4	Papírkosár	53 db 57x37 cm-es lazán pakolt újságlap jól szellőző acél vödörben	~30 kW	~4 perc	Szürke
5	Kálium-klorát – laktóz keverék	120 g $KClO_3$ és 180 g laktóz acél tégelyben elkeverve és meggyújtva	~450 kW	~0,5 perc	Fehér
6	Füstpatron	13 g füstpatron gázfőző vaslapján melegítve (a FIA CoP B. melléklete szerint)	~5,8 kW	~10 perc	Fehér

Forrás: FIA Fact file 45: Smoke Detection in High Spaces using ADS

Pontszerű füstérzékelők minősítése:

EN54-7 teszt helyiség

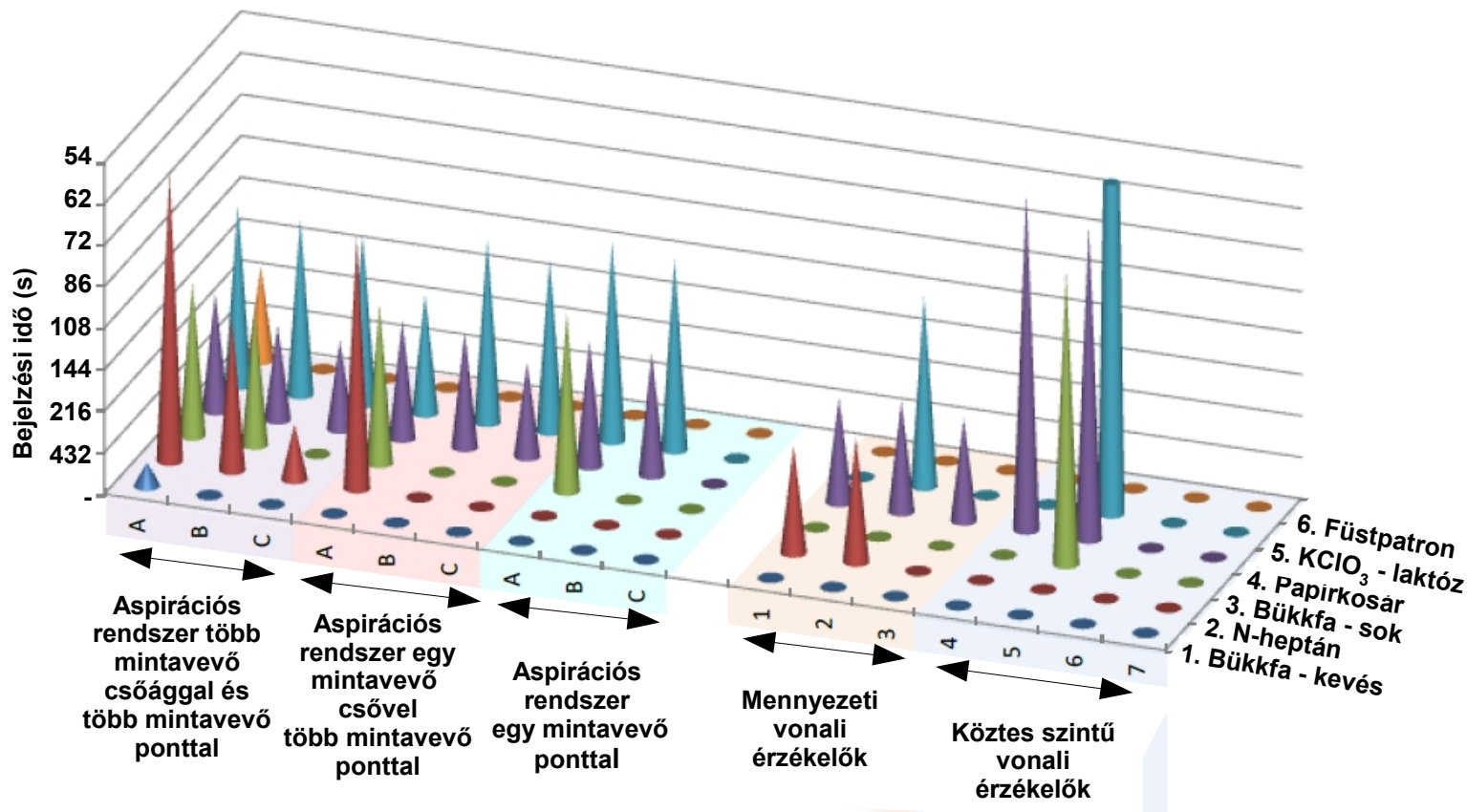

EN54-7 teszt tűzek

TF2	10db	75x25x20mm bükk	20 → 600 °C 11 perc
TF5	650g	n-heptán	0,33x0,33x0,05m

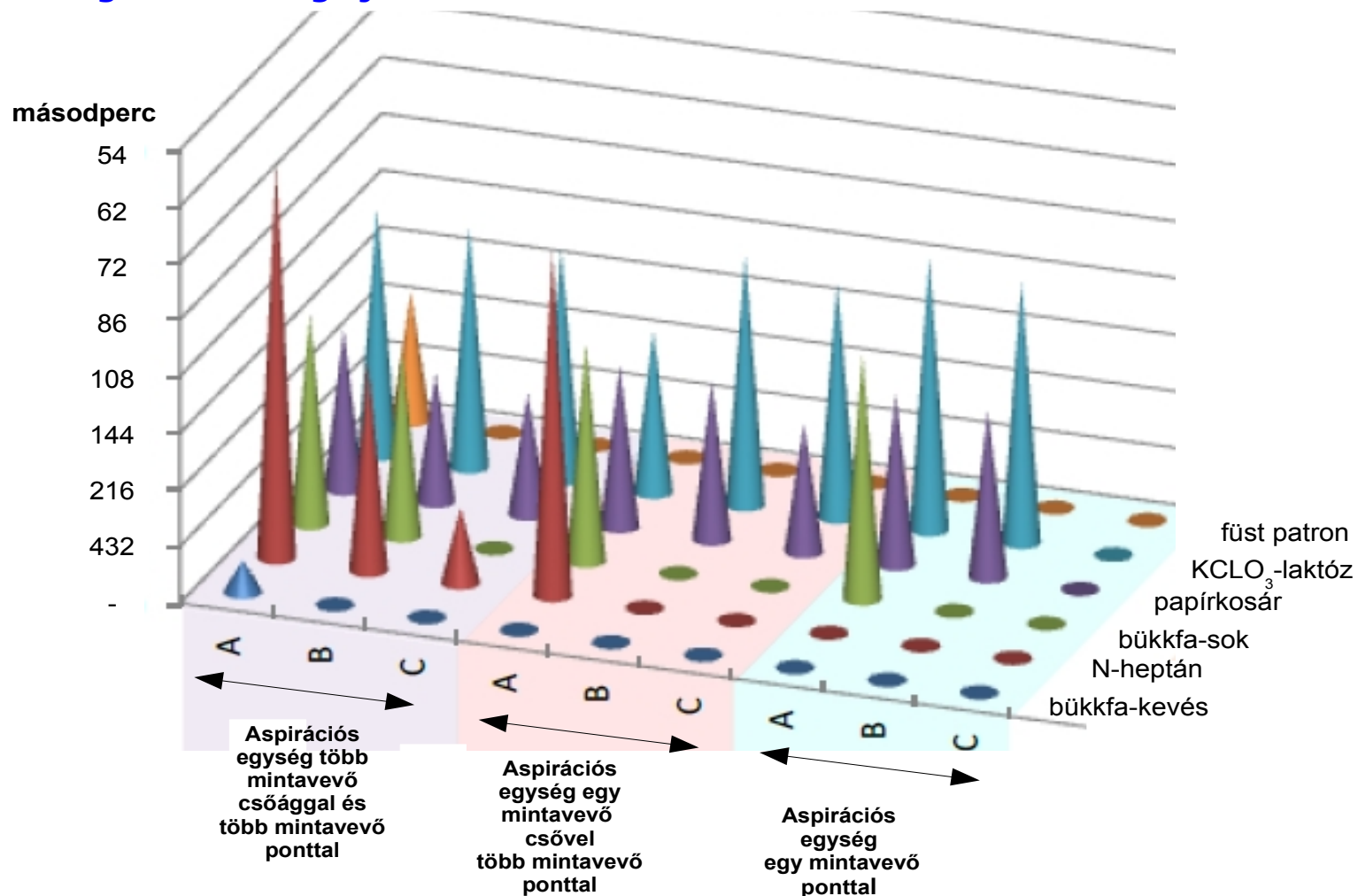
Jelzés kiértékelés

- Az 5-ös jelű köztes vonali érzékelő jelzett a leghamarabb az összes érzékelő közül, mert közvetlenül a tűzforrás fölött volt köztes szinten, de csak három teszttűznél jelzett.
- A 2-es jelű mennyezeti vonali és a négy csőágas C osztályú aspirációs elrendezés azonos teljesítményt mutatott, mely a két integráló jellegű érzékelés azonos bejelzési tulajdonságára utal.

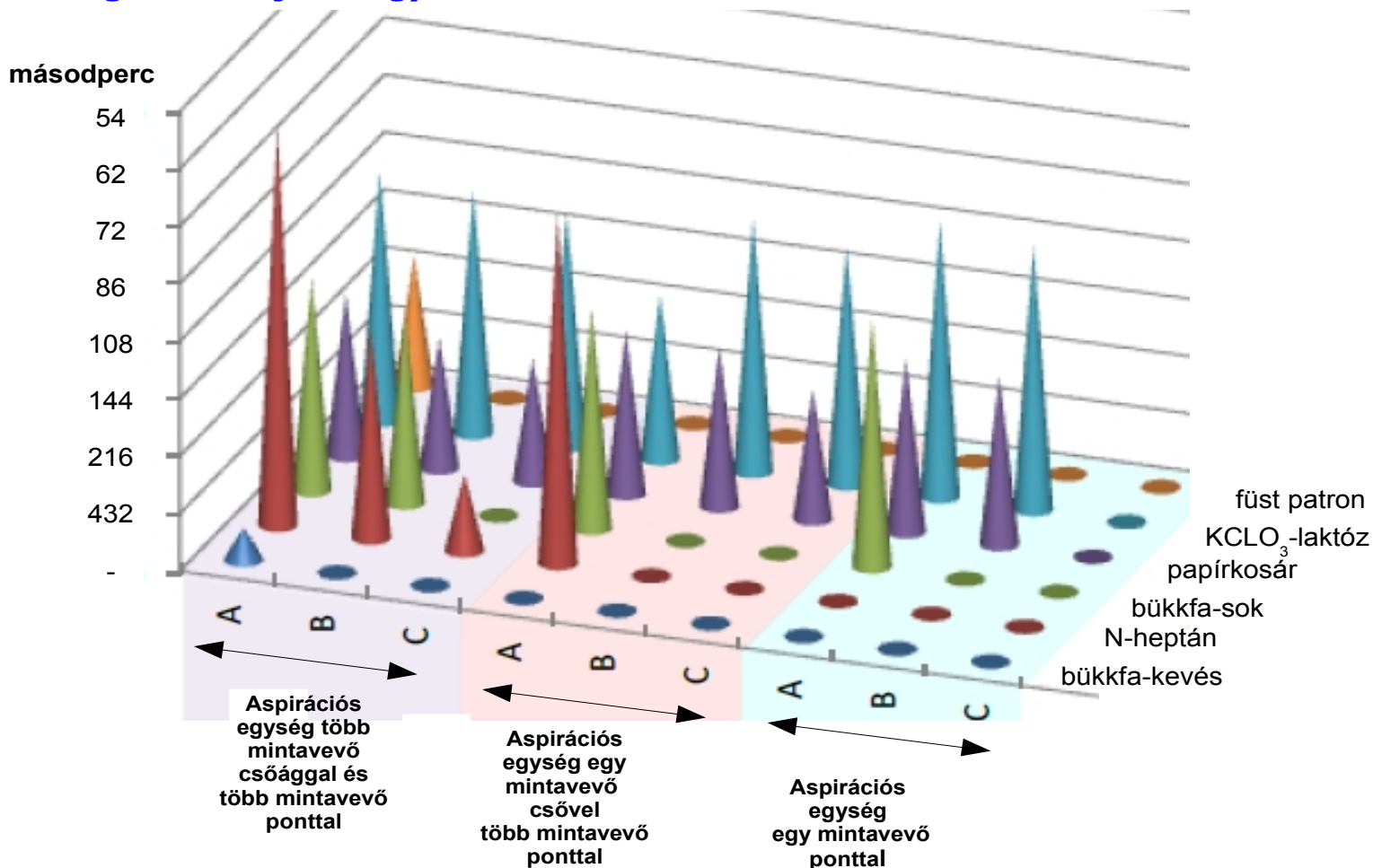
Jelzés kiértékelés

- A négy csőágas aspirációs egység több mintavevő ponttal a legérzékenyebb (A osztályú) beállításban az összes teszt tüzet jelezte.
- A négy csőágas elrendezés B osztályú beállításban is 4 testtüzet jelezte, csak a két legkisebb energiájút nem.

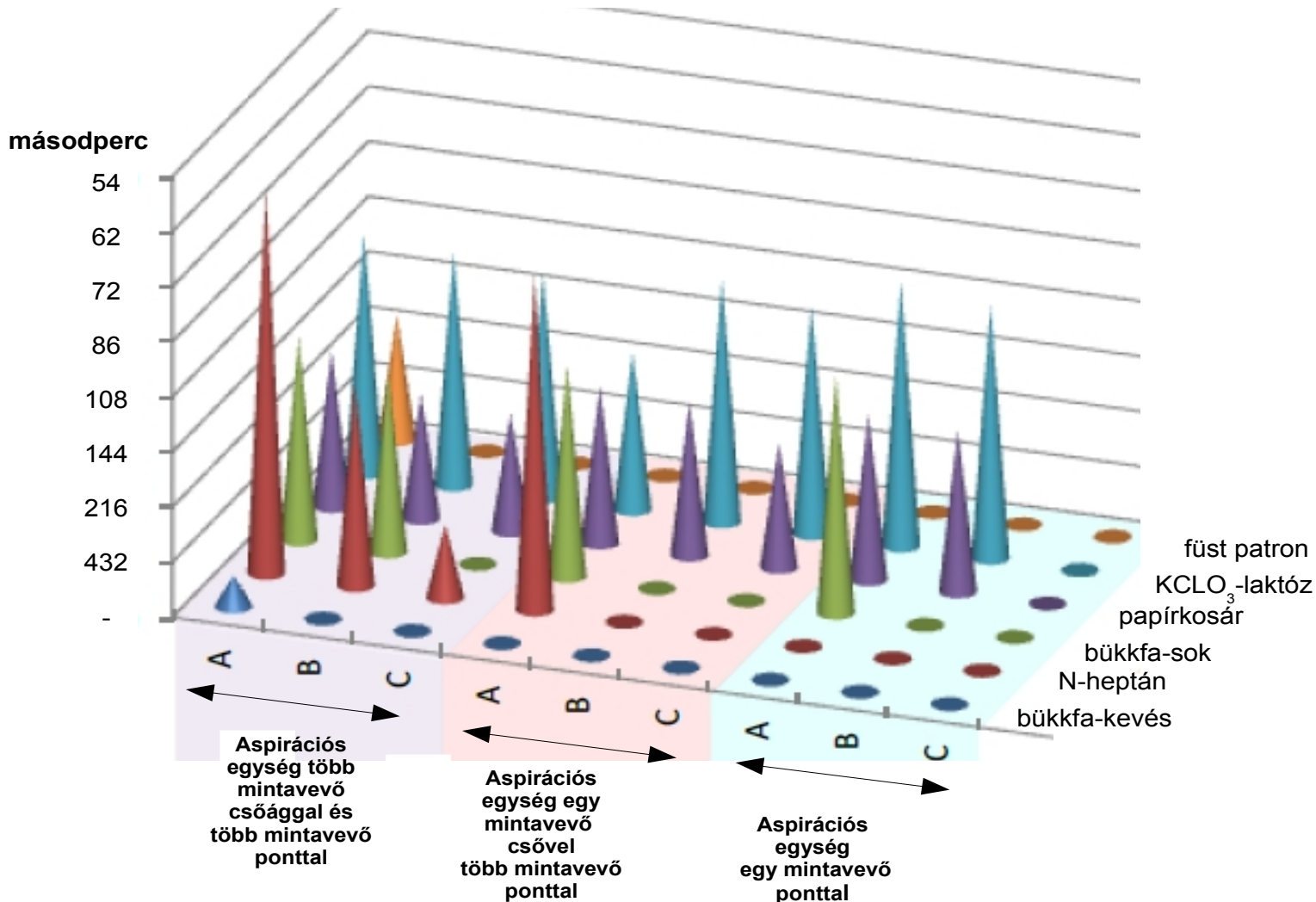
Jelzés kiértékelés

➤ Az egy csőágas aspirációs egység több teszttüzet jelzett, mint az egy mintavevő ponttal rendelkező, a négy csőágas elrendezés több teszttüzet jelzett, mint az egy csőágas, mely azt bizonyítja, hogy a több pontos mintavételezés megbízhatóbb bejelzést biztosít az egy ponton történő érzékeléshez képest (kumulatív vagy integráló tulajdonság).

Jelzés kiértékelés

- Az egy érzékelő pontos C osztályú aspirációs elrendezés egyetlen teszttüzet sem jelzett, bizonyítva azt, hogy egy EN-54-7 szerint minősített közönséges pontszerű füstérzékelő ilyen magasságban nagy valószínűséggel nem jelzőképes.

Füstérzékelés nagy belmagasságban

• OTSZ-hez képesti változás

- ▶ Magassági korlátok másodlagos mintavétel esetén (OTSZ szerinti sűrűség!)
  - A kumulatív hatás és a nagyobb érzékenység miatt engedhetők meg nagyobb magasságok (de csak akkor, ha megfelelően nagy energiájú tűzre lehet számítani, azaz, ha felmegy a füst a mennyezetre!)

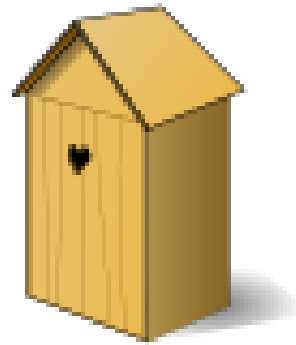
Az aspirációs rendszer kialakítása	Belmagasság max.
Bármilyen aspirációs rendszer 1 db mintavevő pontja	10,5 m
Min. 5 db C osztályú vagy min. 2 db B osztályú mintavevő	15 m
Min. 15 db C osztályú vagy min. 5 db B osztályú mintavevő	25 m
Minimum 15 db B osztályú mintavevő pont	40 m

FIA Code of Practice for ASD:2012

- Belógatás: lehetőleg a mennyezettől 60 cm-en belül
- Nagyobb érzékenység -> nagyobb magasság
- Sűrűbb mintavevő pont kiosztás -> növelt érzékenység
- Kétdimenziósan elhelyezett mintavevő pontok -> nagyobb megbízhatóság
- Az érzékenységet nem érdemes feleslegesen növelni (ipari területek)
- Füsttéregződési hajlam, illetve kis teljesítményű tüzek esetén függőleges mintavétellel vagy többszintű védelemmel kell operálni

KÖSZÖNJÜK A FIGYELMET

Elsődleges védelem

Másodlagos védelem

